1

श्रीरामसदैवप्रसन्न ॥ कुंभकर्णाचेंशरिरदेखोनि ॥ अतिभयपावलीकपिवाहिनि ॥ लंकावेष्टी
नहोनेतेपळोनि ॥ गेलेंरघुनाथापासि ॥ १ ॥ वाटलेंलत्तामृगासीभय ॥ नयासिअंगदेंदिधलेंधैर्य ॥
कुंभकर्णाचादेहदेखोनिआश्चर्यरघुपतिसवाटलें ॥ २ ॥ बिभिषणासिपुसेअयोध्याधिपु ॥ आम
सिधतुनियुद्धाचाउद्वेगु ॥ कवणाजाल्याहाराक्षसु ॥ विशाळदेहकमधोनि ॥ ३ ॥ केवढेंशरीरलंबाय
माण ॥ उचदिसेपर्वतासमान ॥ याचेवसतेंकवणस्थान ॥ हाकवणाकवणाचा ॥ ४ ॥ आइकोनिनरें
द्रांचेबोलणे ॥ सांगोजारंभिलेंबिभीषणें ॥ परियेसिदेवाहारावणें ॥ उठविलाकुंभकर्णु ॥ ५
हाहोयदशाननाचासोहोदरु ॥ विश्रवयाचाकुसु ॥ याचियजन्मकाळींथोरु ॥ जिवासिभ्र
व्यो ॥ जाला ॥ ६ ॥ जन्मताटाहोकेलाप्रचंड ... निनेथरारिलेंब्रह्मांड ॥ धावलापसरुनितोंड ॥
अमित्यजीवभक्षिले ॥ ७ ॥ गिळुंलागलाजोउपडलें ॥ मगसुरपतिनेंकायकेलें ॥ अकस्मातकुंभकर्ण
वरिटाकिलें ॥ निजवज्रआयुधजें ॥ ८ ॥ विद्युत्पतापडेपर्वतश्रृंगी ॥ तैसेंवज्रआदळलेंयाचाअंगी ॥
परियेकहिरोमभंगी ॥ पावलानाहि ॥ ९ ॥ केरुडिकुंभकर्णाचिंअंगत्राणी ॥ पुढेदेखिलाऐरावती ॥
दंतमोडुनितोसुरपति ॥ ताडिलादेवामध्यें ॥ १० ॥ इंद्रहोउनिभयाचकितु ॥ विधातियासिगेलाशरणांग
तु ॥ म्हणेत्रैलोक्याचाघातु ॥ मांडुयासस्वभक्षितो ॥ ११ ॥ म्हणेग्रष्टीरक्षितुंआपुली ॥ अथवाया

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

२

चिंत्तांनिकरीवहिलि। हेआयकोनिनिंद्रादिधलि। कुंभकर्णासीब्रह्मियाने॥१२॥ ऐसाविधात्रियाचाथों
पुजाला। तैसाचिनिद्रीस्त पडला। जैसामरोन्मनउन्मव्हला॥ अंधकुपामध्ये॥१३॥ महानिद्रेचांआव
र्ति। वुडाली कुंभकर्णाचिजागृति। ऐसेदेखोनिब्रह्मीयाचिस्तुति। दशवगत्रकरीतोजाला॥१४॥
म्हणेस्वामिन्कृपानिधी। साचियेनिद्रेचिकोनीअवधी। उत्तरदेनाजालाविधी। जोवरीआयुष्ययाचे॥१५
पुणरपिरावणुप्रार्थुनिबोलिला। जेन्मयाचाव्यर्थचिगेला॥ तरीकांहिउआपुपाहिजेरिधला। तुंपु
र्वजुआसुचा॥१६॥ ब्रह्माह्मणेरावणाआईके। [illegible] नारिवसयेके। जागृत्तिपावेल्कौतुके। देखेल
नानासुखभोगु॥१७॥ ऐसिब्रह्मीयानेरिधली। [illegible] हेनरीहाविस्वखातानरिदा। आतारावणेउ
ठविलागुणसमुद्रा। तुमसियुद्धाकारणे॥१८॥ ऐसिऐकोनितत्वेबिभिशणे। आश्चिर्यकेलेसितारमने
वान्नरविराचिजनःकर्णे। भयानेस्पर्शली॥ लंकेमाजीकुंभकर्णु। चालतगेलातोमेघवर्णु
गगनाऐसामंडपविस्तिर्णु। तेथेगेलामनोगति॥२०॥ देखोनिनभिल्गादशाननु। येनेबैसविलादेउनिमा
नु। म्हणेआजिचाधन्यंगासुदिनु। निंदाभंगल्तिनुसी॥२१॥ अस्तमानिपउलीयादिनकरु। सहोदरधिस
पावलेताऊ। खनवियानजळधरु। वरुषलातुंउाधरी॥२२॥ ऐसातुंकुंभकर्णदयासिंधु। सेवलासीमा
झाबंधु। रामासिमांडलाविरोधु। तोसर्वाधिगिला॥२३॥ कुंभकर्णातुझेनिबळे। देवाचिहरीतीसुरख्ळे॥

२५

रविचक्रातळीचिराजकुंळे। दैत्यसागरीलोटली॥२३॥ ऐसातुंगानिजबंधुवा। तुझावियोगसमईनव्हावा।
म्हणोनिम्यासिरपृथ्वीशिवा। पुजुनियाप्रसन्नकेले॥२४॥ आजीआकाशपउनहोने। तेनुबाधरीवेन
वहति। ऐसिस्तुतीआइकोनिअग्रजानें। कुंभकर्णवारी॥२५॥ ह्मणेअहोजीहेउपचाररिती। आज्ञातेजे
कर्तव्यप्रभुपति। येकोदरामधेरेसिपंगती। शब्दाचिनपाहिजे॥२६॥ येकामाहाहेमाचमुळी। विस्तिपविाह
उलियाडाळी। त्याकायअन्यशाखाफळफळी। म्यतिळभिन्नवर्ण॥२७॥ तुझेमासिजन्मजांतक। कर्मक्रि
यामनोवासनेचीवर्तनुक। येरासीमैत्रिविरोधअसेयेक। उभयताजाणरायाः॥२८॥ जेजेअवस्थाजसेल्तु
साहस्य। नोतोआह्मुमजमनाचाठाइ। याकारणेइच्छाजे गोसावि। निमित्रातपुरवीन॥३०॥ एसीकुंभक
र्णाचिवचणे। आइकोनिअनुवादिजेदशानने। [illegible] इद्विवदने। सुराचीठवटविजाली॥३१॥ जानगा
दशरथाचाबाळु। जनकाचाजामातुचान्नरपा[illegible] येयाप्रजाचाविटाळु। साह्मियामनास्तिजाला॥३२॥
मजरावणाआनिमनुष्याचेभय। हेबोलतअसे [illegible] तुजसांगतांशंकानदिजन्याय। त्याकृतिमा
झाओरंगी॥३३॥ पिउतांसुधेचेनिबळें। जननीसिनसंगीजअहंकारतवके। तरीकैसीप्रुतीकवनुके। हो
इलदुधाचि॥३४॥ व्याधिव्ययादेहासीमोटी। परीवैद्यआलियानघेभेटी। तरिक्षयनिवृत्तिचेपोटी। संक्रमे
लकैसी॥३५॥ पुनुषासीअंगस्नगसाधोरी। तरीप्रजाउत्पत्तिकवणाकरी। स्त्रियेसीसंकल्पनधरी। कार्यसिद्धी
नपावे॥३६॥ ह्मणोनिगाबळनिधिजाण। तुजनसंगताचाविप्राण। समरंगीनघुनाथवाण। मजसाहिवे
नवजाती॥३७॥ ऐसेरावणेसांगीतले। आइकोनिकुंभकर्णकबोलीले। केलेकर्मफळसिआले। अल्पकाळेकरुनिया॥३८॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

3

कुभाशुभकर्माचिराहटि ॥ उपरीलोटलियाकल्पकोटि ॥ परीनोभोगनसोडिसेवटी ॥ अवस्यभोगनिलागे ॥४१
याकारणेम्हुम्हिसीपेरिजेबिज ॥ तैसेफळपिकेहासहज ॥ ऐसियाचेकरणेचोज ॥ नलगेचिनाया ॥४०॥
ऐसिकुंभकर्णाचिवाचा ॥ वरलीपंथपरमार्थाचा ॥ आयकोनिजससराननाचा ॥ भग्नमणोरथजाला ॥४१॥
कुंभकर्णबोलिलाद्ध्ववाद ॥ अनुवारकरोनिशब्द ॥ म्हणेकपुत्राचियेपुतली सिदोदे ॥ नीपालीअग्नी
पुढे ॥४२॥ पाहावोलियेमृतिकेचेनिमिने ॥ तेउलोसमुद्राचिजीवणे ॥ मेणाचेनिविहंगमेगगन ॥ पा
कमुपाहासि ॥४३॥ तैसेरामलक्ष्मणादिक ॥ सरीसिवानराचेकटक ॥ तेहिमारोआदरीले येकयेक ॥ ल
कवासियें ॥४४॥ ऐसाविपरीतकाळुआला ॥ त्रुपुरीसि वमजनाहिकळेला ॥ आनानिंदासंगुमास
पुरला ॥ आयुर्सबवैरीयाचा ॥४५॥ नरनाये ॥ गीळीनकपीकटका ॥ दोघेदाशरथीयेमलोक ॥
पाठविणजाना ॥४६॥ ऐसेकुंभकर्णबोलतट पी ॥ वमहोदरावरलीवाणी ॥ म्हणेसाकाकुरवासी
समरंगनि ॥ कोणपाराहोशके ॥४७॥ तुरामालि ति सी समरंगणीपुरुषार्थे ॥ हेआगवणलुसीव्यर्थ ॥
जैसेरांकरासिमन्मथे ॥ संधानससकेले ॥४८॥ जोजीप्रतापेयुधासिगेला ॥ तोपुनरपीलंकेसिनाहि
आला ॥ तुआगळेबोलसियाबोला ॥ आलाविश्वासुकेंचा ॥४९॥ ऐसिंसभामंडपीमहोदरे ॥ दिधली
कुंभकर्णासिउत्तरें ॥ कांजेनिर्मलिआविणविरे ॥ विक्रमुआवेरुनधरी ॥५०॥ जे ॥ सिं धुढकलि
ताम्हुजलत्ता ॥ किंसपुचेपिलाच्यरणेअवचिता ॥ तैसाकुंभकर्णबोलिलाहोता ॥ तोमोहोरायेनिंरिला ॥५१॥
हेनसाहेचिमहोदराचेउत्तरकुंभकर्णाने ॥ मगमहोदरासिबोलेक्रोधेबहुते ॥ म्हणेकायनेकाव्यासप्रतिभुने ॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

३४ चेष्टमाडिलीयादिसति॥९२॥ जोब्रह्मांड गिळीन लगनांदंतु॥ नोकायमाइल मुंगीच्यामुखाआतु॥ मंर
बुद्धीस्तव अतिभ्रांतु॥ मज सि बोलिलासी॥९३॥ आने तुजना हिसभाचांतुर्य॥ नाकोन्हेकाव्हीस्वामिका
र्यी॥ रणरंगीनाहि धैर्य॥ तुजलागीरे॥९४॥ तुपावसीनेमहोथोरु॥ म्हणउनि तुसेनाममहोदरु॥ तुझेनि
संगे हान्रपवरु॥ युद्धिमोहोपावला॥९५॥ जैसा ... करीयाभीतरी॥ वैसौ निःशब्द सुरसकरी॥ तैसा
तुसभेसिनानाउत्तरी॥ राजासंतोशविसी॥९६॥ ... वैसोनि चतुरे॥ बोलाविस्वसुखपदाचीउत्तरे॥
ऐसेनेनिजेतशीमहाबळे॥ मोत्येसीचअसता ... कुंभकर्णाचिवचणे॥ आरकता नेत्रगळीमंत्रिया
चिमने॥ महोदरुतोअधोवदने॥ निवातुरा ... अमरारीचेअंतःकर्ण॥ तेकाळीजाल्हेशातसु
र्ण॥ हात्नावकव्हलास्तपुर्ण॥ कुंभकर्णमागुतां बोले॥९९॥ ह्मणेअलोजीशैल्यारीशत्रुजनका॥ वीरनि
धिपरिधनायका॥ मेघव्हीपाव्हजामा नयांसि ... तोउसर्पिनजैसि॥१००॥ परमानंद हेल्गवेहदई॥ ल
हरीयाअंबुनिधीचागरी॥ शत्रुमारावयाआसादरे॥ युद्धासिजारनआना॥१०१॥ ऐसे बोलोनि उठीला
सीघ्र॥ नमस्कारीलेन्रपतिचेअंघ्र॥ त्सन्नामैउपीनेरुसव्यग्र॥ तयासिरावणेअवलोकिले॥१०२॥ नव
कितियेकमंत्रितेकाव्ही॥ कुंभकर्णाप्रार्थिति बद्धांजुळी॥ माहाविरोत्तमातुह्माजवळी॥ संग्रामिसेनाअ
सावि॥१०३॥ आरकोनिमंत्रियाचिवानि॥ कुंभकर्णउत्तरदेगंभीरवानि॥ किमर्थह्याविचतुरंगनी॥ मियेक
लाचिजाईन॥
१०४

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

५

कुंभकर्णबोलीला ऐसे ॥ मगप्रार्थिलेले केसे ॥ ह्मणे मासियेआज्ञेसरीसे ॥ सेनेसिजसोडिजे ॥ ६५ ॥ कुंभक
र्णातुआत्मजुमासा ॥ मजसामान्यतुराजा ॥ यद्कळायुद्धासिजातावोजा ॥ वनवेनह्मणतिकोन्ही ॥ ६६ ॥
नितिऐसीआहेलोकिकी ॥ गमननकरावेयेकायेकी ॥ कोणह्मणसीनरीयुतुकी ॥ आरक्तसहोदरा ॥ ६७ ॥
राजश्रीधनाढ्यबाळरोगी ॥ जगवैरीयहसंचारभागी ॥ यासस्तकासियेकळेमार्गी ॥ चालताअनर्थ
होये ॥ ६८ ॥ ह्मणोनियां कुंभकर्णातुंराजासमर्थ ॥ बंधुपासानेऊसनाथ ॥ रिपुनधावयाचारणपंथ ॥
येकलीयानेनकिजे ॥ ६९ ॥ लंकेमध्येसेनाचतुरंगनि ॥ सिद्धजालीआहेशतक्षोनि ॥ तेनाबळवंतुच्
उमनि ॥ समागमेन्यावि ॥ ७० ॥ सवेसामग्रीर[illegible]चे ॥ येशीपुसंघट्टनिचाउज्यान्हि ॥ सुवळपा
णीहोयजयाचिउंचि ॥ सहस्त्रधणुष्य ॥ ७१ ॥ र[illegible]रांक्षीभगत्राणे ॥ ज्यावरीसुराचिशस्त्रेजाळि
चूर्णे ॥ शत्रुखंडदर्पहरणे ॥ नेचेकणेकवी ॥ ७२ ॥ [illegible]शत्रुसीवधुनियांभुजाबळे ॥ मुगुटमाळा
ज्याउसफळे ॥ आनंदमयसिघ्रकाळे ॥ मजभेटभागुता ॥ ७३ ॥ ऐसिरावणाचिश्वेतउत्तरे ॥ कुंभकर्णे
मानिलीआदरे ॥ आज्ञावंदिलीशीरिसादरे ॥ जैसीगंगादेवी ॥ ७४ ॥ उठोनिउच्चासन्मुखराहिला ॥ या
तुनियामुगुटनिघाला ॥ वीरयुंठीधरुनिबोळीला ॥ ह्मदांताते जैसा ॥ ७५ ॥ मंडपाबाहिरीयेतक्षणी ॥ वे
फुनिचालीलीचतुरंगणी ॥ वाद्येवाजीनलीतेणेकर्णी ॥ जगजाकलले ॥ ७६ ॥ कुंभकर्णुचालवुवेगे ॥

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

५९

२५९१
८०॥
१८.७१

मान तुंबळले पुढे मागे॥ विरगर्जे तीतेनेस्वर्गे॥ पृथ्वी पडो पडो पाहाती॥७७॥ माहाद्वैत्य समागमी॥ कुं
भकुर्णु आला रणभुमि॥ पुढे विरीपल्वंगमी॥ कुडु बा धला विक्रमे॥७८॥ आतासंग्राम होइल थोर॥ श्रो
ति ते तुंब ळेल सागरु॥ येकयेका तेमारिल नपुविरु॥ वधिल कुंभकर्णाते॥७९॥ इति श्री युद्धकांड रामा
यणा वाल्मिकि तत्त्वसार॥ पुढे पुरिसापे डित होत्रा वचित्त॥ हरदासमुद्गल विनवित॥ सकळश्रो
तिया लागी॥८०॥ श्रीरामार्पनमस्तु॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com